

Plattsättning – riktlinjer för färdigt utförande

Innehåll

<i>Generellt</i>	3
<i>Detaljutförande</i>	
<i>1. Indelning av ytor</i>	4
<i>2. Fogar</i>	6
<i>3. Socklar</i>	7
<i>4. Vinklar, hörn och smygar</i>	7
<i>5. Plattsättningens/plattläggningens avslutning, samt anslutning till omgivande byggnadsdelar</i>	8
<i>6. Ytjämnhet och planhet</i>	10

Inledning

Dessa riktlinjer, utarbetade av Byggkeramikrådet, presenterar de krav som den samlade byggkeramikbranschen anser skall kunna ställas på ett väl genomfört plattsättningsarbete. Riktlinjerna är i huvudsak inte avsedda att säkerställa beklädnadens eller beläggnings tekniska funktion. Inriktningen är finish och balans i det färdiga arbetets intryck och framtoning, det vill säga den färdiga plattsättningens utseende. Riktlinjerna kan sägas beskriva de huvudsakliga detaljer som leder till ett fackmässigt utfört plattsättningsarbete.

Generellt

Det övergripande målet med plattsättningsarbetet måste alltid vara att åstadkomma en vacker och estetiskt tilltalande yta av keramiska plattor i den färg och form som kunden önskar sig.

Arbetet skall dessutom utföras med för ändamålet lämpliga produkter och metoder, så att den färdiga keramiska beklädnaden eller beläggningsen uppfyller de tekniska krav som ställs på konstruktionen och dess beständighet.

De olika krav som ställs på detaljutformningen av plattsättningsarbetet måste vägas in i en helhet med beaktande av de ytor och det utrymme som skall bekläs/beläggas med keramiska plattor. Det är därför inte att begära att alla detaljer i alla situationer utförs i enlighet med föreliggande riktlinjer. Övergripande skall alltid symmetri och balans eftersträvas i ytornas utformning. Detaljlösningarna får därför inte, till sin utformning eller till sitt antal, styra plattsättningsarbetet så att helhetsintrycket går förlorat och så att målsättningen att åstadkomma en estetiskt tilltalande yta riskerar att inte uppnås. Detaljlösningarna skall noga beaktas inför plattsättningsarbetet, men samtidigt planeras och vägas in i arbetets helhet.

Vid plattsättning på vägg bör planeringen av plattsättningsarbetet utgå från den väggyta som kommer att medföra största antalet detaljlösningar.

Plattsättning på vägg skall som grundregel göras i lod och våg.

Plattsättningsarbetet betraktas som avslutat efter avslutad fogning. Arbetet avslutas lämpligen med överlämnande av kvalitetsdokumentation över det genomförda arbetet.

Slutstädning är inte att betrakta som en del av plattsättningsarbetet. För detaljerad information om rengöring och skötsel av keramiska ytor hänvisas till "Skötsel- och rengöringsanvisningar för väggbeklädnader och golvbeläggningar av keramiska plattor", utgivna av Byggkeramikrådet. Dessa innehåller anvisningar för såväl rengöring och efterbehandling i byggskedet som rengöring i bruksskedet.

1. Indelning av ytor

1.1 Vägg

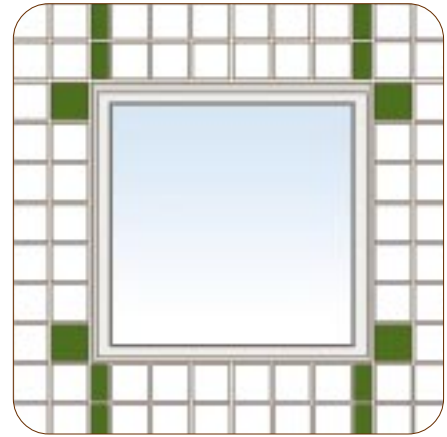
1.1.1 Indelning i sidled

Hel platta skall eftersträvas på sidokantytorna vid öppningar (fönster, dörr eller liknande). Åtgärden har högre prioritet än hel platta i vagghörn. Kravet medför att dubbelskärning kan erfordras ovan och under öppningen. Skiss A1, A2. Då plattorna placeras enligt skiss A1 skall skurna kanter vändas mot varandra.

Om hel platta valts på sidokant vid öppningar kan dubbelskärning av plattor erfordras mellan öppningarna på väggavsnittet. Skiss B.

Skiss A1

Skiss A2

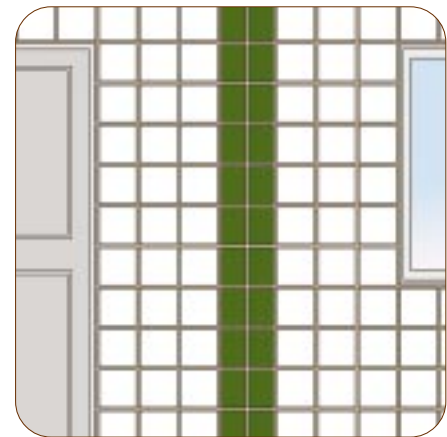
Vid större antal öppningar kan det vara att föredra att plattor på sidokantytorna skärs för att ett allt för stort och därmed dominerande inslag av dubbelskärningar mellan öppningarna inte skall uppstå.

Vid mönstersättning eller vid olika plattformat/mönster på väggens övre och undre del kan inte principen med hel platta vid öppningar upprätthållas. Plattorna måste i dessa fall huvudsakligen skäras vid öppningarna.

Om skärning av plattor görs för sidokantytorna, uppstår behov av att göra urtag i plattor vid öppningens hörn. Sådant urtag får inte göras med delning, kapning och hoppassning, utan skall göras i hel platta. Skiss C.

Plattsättning på vägg skall om möjligt centreras. Minsta passbitsstorlek skall eftersträvas vara större än 30% av plattornas minsta kantlängd. Detta kan medföra att plattor kan behöva dubbelskäras vid hörnvinklar.

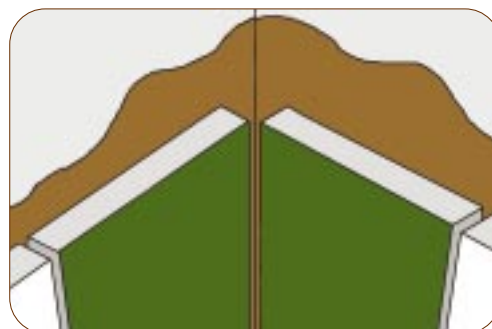
Plattsättningen i innerhörn skall avslutas på ett sådant sätt att plattorna, möts symmetrisk. Fog får ej anläggas på ett sådant sätt att ena sidans plattor rår över motstående sida. Skiss D.

Skiss B

Skiss C

Skiss D

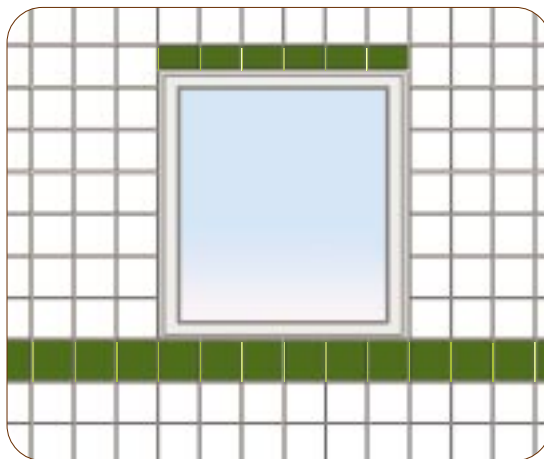
1.1.2 Indelning i höjdled

Symmetri i plattsättningen skall eftersträvas. Någon av öppningarnas horisontella begränsningslinjer bör sammanfalla med en horisontell fog i plattsättningen. Detta medför att skärning kan behöva göras av plattorna i anslutande plattrad vid öppningens motstående sida. Skiss E.

Om antalet hela plattor inte stämmer med takhöjden kan skärning erfordras i plattsättningens översta och/eller nedersta skift. Alternativet med skärning mot tak är att föredra, speciellt om taket inte går i våg. Minsta passbitsstorlek skall eftersträvas vara större än 30% av plattornas minsta kantlängd.

Plattsättning på hel väggyta skall mot tak vara avslutad med ca 5 mm fog, som fogas med mjukfogmassa.

Vid plattsättning på hel väggyta kan beklädnaden med fördel avslutas ett stycke från tak, förutsatt att takfärgen dras ned i motsvarande mån. I normalfallet gäller att avståndet till tak maximalt får vara lika med aktuell plattas rekommenderade minsta passbit, d.v.s. maximalt lika med 30 % av plattans minsta kantlängd.

Skiss E

1.1.3 Mönstersättning

Vid diagonalsättning skall fogen fortsätta i obruten linje förbi hörnvinklar. Plattsättningen i fönstersmyg görs, vid diagonalsättning av väggytan, lämpligen med rak sättning så att allt för små passbitar kan undvikas i smygens ytterhörn. Skiss F.

Vid ytterhörn kan det vid diagonalsättning vara att föredra hörnlist gentemot gering om passbitar vid hörn kan bedömas bli små.

Något minimimått för passbitar kan inte krävas vid diagonalsättning.

Skiss F

1.2 Golv

1.2.1 Indelning golv

Foglinjering mellan vägg och golv bör eftersträvas. Detta innebär bland annat att golvplattorna måste vara något mindre än väggplattorna för att den normalt bredare fogen på golvet skall kunna hanteras vid plattläggningen. Foglinjering ställer extra stort krav på måttnoggrannhet i underlaget.

Om foglinjering inte genomförs bör foglinjerna på golv och vägg avvika markant. Gärna mitt på mötande platta golv/vägg.

Vid synlig golvbrunn skall hela plattor eller så stora passbitar som möjligt eftersträvas kring brunnen.

Plattor med för ögat lika bredd skall eftersträvas utmed vägg som löper i det huvudsakliga synfältet.

Vid diagonalläggning med fris skall diagonalläggningen vara symmetrisk och för ögat lika bredd eftersträvas för friserna i det dominerande synfältet. Symmetri skall eftersträvas i det dominerande synfältet.

Minsta passbit kan inte anges, men passbitarna skall vara så stora som möjligt. Dubbelskärning av plattor är i normalfallet inte att rekommendera.

2. Fogar

2.1 Rakhet

Fogar skall på en sträcka om maximalt ca 5 meter för ögat uppfattas som raka.

2.2 Bredd

Rekommenderad fogbredd är om inget annat anges:

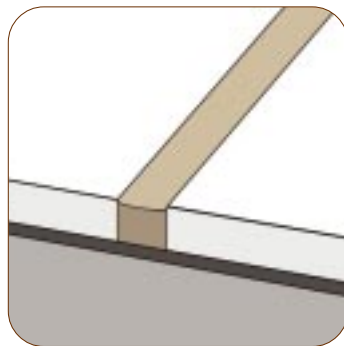
- 5 – 9 mm för *Våtpressade klinkerplattor*
- 3 – 6 mm för *Torrpressade klinkerplattor*
- 2 – 3 mm för *Kakelplattor*

Rekommendationerna gäller ej för plattor med icke-raka kanter och för handgjorda plattor.

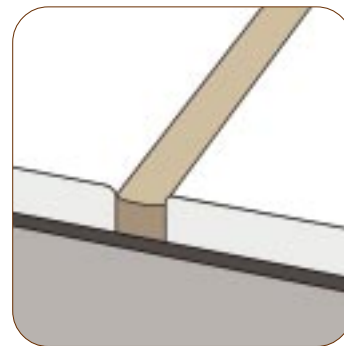
Fogarna skall för ögat uppfattas ha väsentligen samma bredd över hela den keramiska beklädnaden/beläggning.

2.3 Fogfyllnad

Fogning skall utföras så att fogen ansluter till plattans kant i nivå med plattans yta för platta med rätvinklig kant. Skiss G. För platta med rundad kant skall fogen ansluta i nivå med rundningens nedre del. Skiss H. Fogen tillåts ha en skålad form.

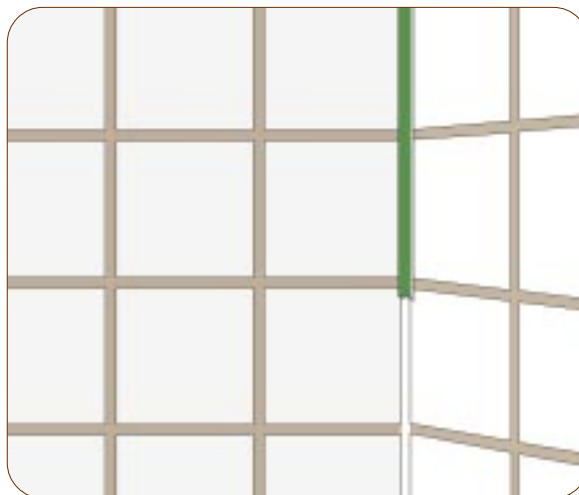
Skiss G

Skiss H

2.4 Mjukfog

Mjukfog bör vara rak och skall ha jämn bredd över hel foglängden. Mjukfog tillåts breda ut något över plattans kant, speciellt i innerhörn Skiss I. Fogbredden rekommenderas till ca 5 mm. Angivelsen om fogbredd gäller inte vid bruksläggning eller för dilatationsfog, då fogbredden avgörs av konstruktiva krav och därför kan vara avsevärt bredare.

Skiss I

2.5 Fogens yta

Fogen skall vara fri från främmande material och partiklar. Påtagligt synliga hål och luftfickor får ej förekomma.

3. Socklar

Sockel kan alternativt väljas att sättas med horisontell överkant eller att följa golv/väggvinkelns linje. Hålkälssockel skall alltid följa golv/väggvinkelns linje. Sockel får inte tända i överkant. Eventuell skärning i sockelplatta skall göras i den del av plattan som skall vändas nedåt.

4. Vinklar, hörn och smygar

I smyg i fönsters underkant skall plattorna i smygen rå över kanten på beklädanden under fönstret. Skiss J. Om plattorna ej kan fås med glaserad kant skall plattorna sättas mot hörnlist eller geras. Skisserna L:1 och L:2.

I smyg i fönsters överkant och i sidosmyg bör beklädnadens plattor rå över kant på plattorna i smygen. Skiss K. Om plattorna ej kan fås med glaserad kant skall de geras eller sättas mot hörnlist. Skisserna L:1 och L:2.

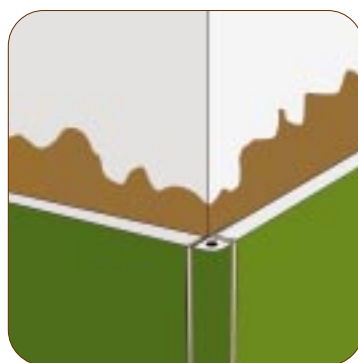
Om enstaka platta i ytterhörn saknar glaserad kant kan målningsbehandling av plattans kanyta utföras.

Vid ytterhörn skall hel platta efterstävas på båda sidor om hörnet.

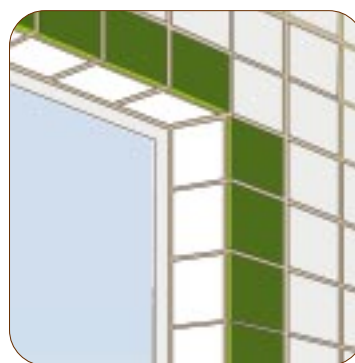
Beklädnaden i huvudsynfältet bör rå över kant på plattorna på hörnets motstående sida.

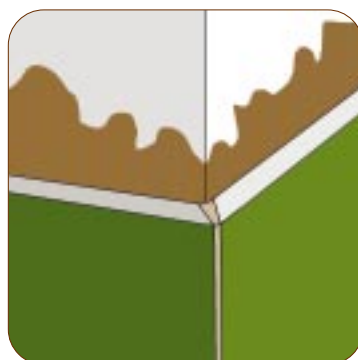
Skiss J

Skiss L:1,
med hörnlist

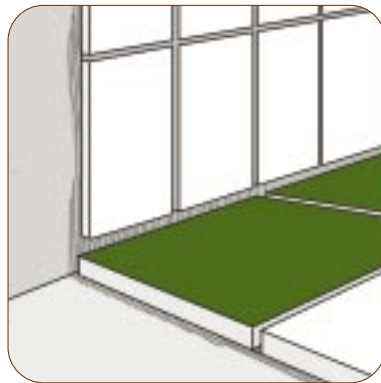
Skiss K

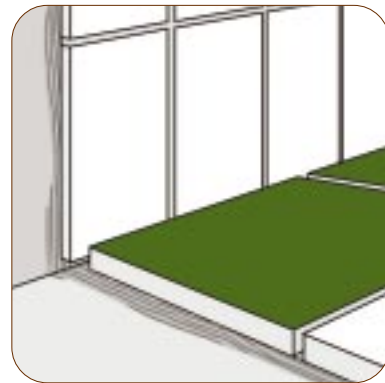
Skiss L:2,
med gerad kant

5. Plattsättningen/plattläggningens avslutning, samt anslutning till omgivande byggnadsdelar

Anslutning golv/vägg kan alternativt göras så att golvplattorna går in under beklädnadens nedersta skift eller ansluter mot det nedersta skiftets yta. Skisserna M och N.

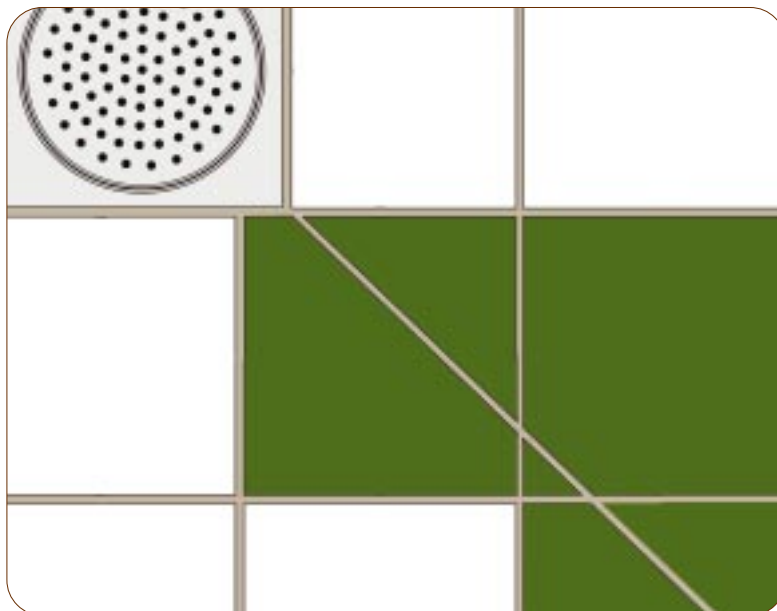
Skiss M

Skiss N

Anslutning till hål/genomföring skall göras med närhet till hålkant/genomföring. Minst så att täckbricka eller likvärdigt väl täcker plattsättningens kant.

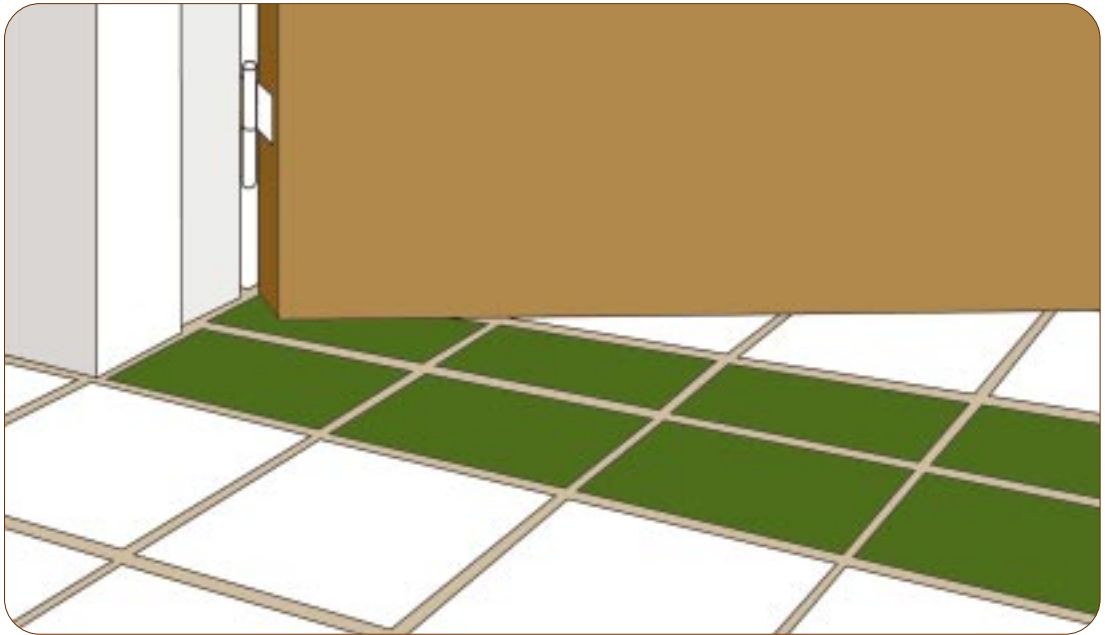
Anslutning till golvbrunn med så kallad kuvertbrytning, skall utföras så att kuvertskärningen görs i linje med klinkerramens hörndiagonaler. Skiss O.

Skiss O

Skarv vid dörr utan tröskel bör placeras så att skarven faller under dörrbladet. Skiss P.

Skiss P

Avslut på vägg som görs ett stycke från tak bör fogas med styv fog i plattsättningens överkant i utrymmet mellan vägg och plattor.

Skuren kant skall vändas inåt i beklädnaden/beläggningen vid fri kant och i ytterhörn. Skuren kant i öppen golvyta skall alltid dövas/slipas av.

6. Ytjämnhet och planhet

6.1 Ytjämnhet

Fogsprång får högst vara lika med det uträknade toleransmåttet för skevhet, för den specificerade plattans längsta kantmått.

Toleransmåttet för skevhet beräknas utgående från anvisningarna i gällande produktstandard för den specificerade keramiska plattan.

Fogsprång:

- *Maximalt mått: 1,5 mm*
- *För plattor enligt SS-EN 121 dock: 2,0 mm*

6.2 Planhet

Färdig golvbeläggning respektive väggbeklädnad skall uppfylla toleranskrav för buktighet.

- *Vid mätlängden 0,25 m: $\pm 1,2$ mm*
- *Vid mätlängden 2 m: 0 ± 5 mm*

”Plattsättning – riktlinjer för färdigt utförande” inriktar sig främst på finish och balans i det färdiga arbetets intryck och framtoning. Här presenteras kraven som den samlade byggkeramikbranschen anser sig kunna ställa på ett färdigt plattsättningsarbete. Detaljerade illustrationer underlättar beskrivningarna.

